

**SÜGIS TULEB -
OLUKORRAST PÕLDEDEL:**
«Tänavuste esimeste
öökülmade saabudes
võis märgata, kuidas
kährikud proovisid
päikesesoojas peesitada.
Kuna maa on juba kole-
külm, siis kasutasid nad
küljealustena heina-
tuuste, mida ka ise pisut
kokku kraapisid.» ütleb
Arne Ader mõned päevad
tagasi Peipsi ääres
tehtud foto kohta.

SÜGIS TULEB - OLUKORRAST AEDADES:

«Lõuna-Eestis on olnud
tänavu eriti ilmekas rästaste
ränne. Vähemalt osaliselt on
see seotud hea pihlamarja-
aastaga,» pakub loodus-
piltnik Arne Ader.

ILMAMEES AIN KALLIS: «Oktoobri lõpus näeb selget päeva harva»

● RAINER KERGE
rainer.kerge@ohtuleht.ee

«Oktoobri lõpp tuleb soojapoolne, aga pilvine. Nagu sageli viinakuus - selget päeva näeb harva!» muigab klimatoloog Ain Kallis.

Ilmatark ja loodusvaatleja Arvo Saidla hoiatas Öhtulehes, et tuleb külm ja lumerohe talv. Mida sina klimatoloogina pakkuda sõandad?

Mina jälgin huviga meie ilmatarkade - keda on Eestis üllatavalt palju! - tähelepanekuid. Sageli lähevad need tükkesse, sageli ei lähe, sageli räägivad need üksteisele vastu.

Just panin tähele, et Taani meteoroloogid prognoosisid tänavuseks kaunis külma, vähemalt viimase kuue aasta külmat talve. Soomlased ütlesid selle peale kohe, et pikaajalised ennustajad on väga ebapätsed. Venelased prognoosisid aga, et tänavu tuleb suhteliselt keskpärane talv, mõne pakaseperioodiga.

Sõnaga - usu, mida tahad? Usu, mida tahad, jah.

Oskad sa - ükskõik, kas kogemuse või statistilise tõenäosuse või ninatunde pealt - prognoosida, kas tänavune jõululaupäev tuleb pigem valge, pigem must, või pigem roheline?

Sa tead, mida ma vastan: jõulud tulevad ikka sini-must-valged! No võib-olla tuleb natuke vähest lund, aga muud ei oska öelda.

Muide, ma sel aastal viskasin pilgu peale vanarahvatarkusele, mis ennustab talve mihklipäeva järgi. Mihklipäev oli 29. septembril, aga ta nihkus 1918. aastal ära 12. oktoobrile, nii et me peaks vaatama just 12. oktoobri ilma.

Mihklipäeva kohta öeldakse, et kui tuul on lõunast, ei tule lumi kunagi maha. Tänavu oli 12. oktoobril Jõhvis tuul lõunast. Nii et vanarahvatarkuse järgi ei peaks vähemalt Jõhvis sel talvel lund tulema, mujal Eestis võib-olla tuleb.

Inimestele meeldib ikka mõelda, et just tänavu - see tähendab: parajasti käimas oleval aastal - on ilm kuidagi eriline. Kas liiga palav või külm või märg või kuiv või mittemidagiütleb. Kas lõppenud september ja alanud oktoober on kuidagigi

Milline siis ikkagi tuleb oktoobri teine pool?

Ain Kallis: «Minu kolleeg Helve Meitern ütleb, et praegu valitseb meil püsiv, väheliikuv antitsüklon. Seega on oodata mõne päeva jooksul püsivat soojemapoolset kuiva ilma, siis võib tõesti jälle sadama hakata. Ma viskan pilgu peale ka Gismeteo.ru-le, ja see ennustab eelootavaks oktoobriks veelkord soojemat ilma, ning natukest vihma kuu lõpus.»

erilised? Või on tegemist statistiliselt täiesti keskmise sügisega?

Päris keskmine sügis praegune ei ole. September oli 1,7 kraadi normistsoojem ja sademeid oli 44 protsenti keskmisest vähem.

Pool vihma jäi saamata?

Jah! Selles mõttes oli tänavune september huvitav, temast kuivemaid septembreid on olnud alates 1961. aastast ainult üks: septembris 2000 sadas vähem kui nüüd. Sama palju tuli sademeid 1998 ja 2005.

Nii et september oli soe ja kuiv, ja oktoober on püsinud siiani samuti väga kuivana. Paljudel aladel pole mitte midagi sadanud.

Isemoodi sügiseid on olnud meil palju. Näiteks 2008 öitsesid pärast väga vihmast suve veel oktoobris suvelilled. 2006 seenetasid metsad veel oktoobris - nagu tänavugi, nädalavahetusel veel sai kuke-seeni.

2005 oli sarnane praegusega - oli soe kuni 24. oktoobrini. 2002 olid õunapuud lookas nagu tänavu.

2002 olid õunapuud lookas nagu tänavu? Kuna ma hakasin 2002. aasta detsembrist iganädalaselt Tallinnas tööl käima, mäletan ma, et 2002-2003 oli erakordselt külm talv.

See talv oli väga külm, jah, aga ma ei söanda selle põhjal

midagi ennustada. Suvi oli tol aastal väga kuiv ja sügis oli kah kuiv. Ning siis tuli väga külm talv. Analoogete sügiste järel on tulnud samas ka päris mõistlikke talvesid.

Ikka püütakse talve ennustada suve järgi. Ma vaatasin järele - vihmastele suvedele on järgnenud väga erinevaid talvesid. 1998 oli väga-väga vihmanesuvi ja sellejärel tuli külmavõitu talv. Aga näiteks 1954 oli väga vihmane suvi - ja siis tuli soojapoolne talv. 1962 oli vihmane suvi ja siis külm talv. 2001 ja 2008 olid vihmased suved, aga soojad talved. Midagi ei oska öelda.

Tegelikult ongi suve järgi talve väga raske ennustada. Sooja talve põhjal võib ennustada, et tuleb soe kevad, ja külma talve põhjal, et tuleb külm kevad, aga aastaagu üle ühe ei saa ennustada. Selles mõttes ei pea meie rahvatarkused eriti paika.

Oma silm on kuningas. Minu silm ütleb, et on rekordiline õuna-aasta ja uskumatu tammetõrude-aasta, ka pihlakad punetasid vahepeal nii, et lehti polnud nähagi. Mida see tähendab?

Palju pihlakaid tähendab mõne rahvatähelepaneku järgi, et talvel tuleb palju lund, aga mulle meeldib rohkem see vanarahva tõde: pihlakasel aastal saab palju tüdrukuid mehele.

Palju sa klimatoloogina elusloodust jälgid? No näitaks seda, et millal lehed puusse ja puult maha liiguvad? Väidetakse, et sügise algus olla nihkunud - et vanasti sai ikka juba septembris vahtralehtedes sahitada.

Sügise algus on minugi meelest pikemaks veninud ja nihkunud talve poole. Isegi Venemaal kardetakse juba, et varsti on Moskva kandis vaid kaks aastaaga: pikk suvi, mis läheb kohe üle talveks. Üleminekuaastaajad on tõesti lühemaks jäänud. Meilgi on paaril aastal tulnud suvi juba mai alguses. 30kraadised temperatuurid mai lõpus pole enam haruldased.

Mis ilmastikunähtuste jälgimiseks on eelolevad kuud ideaalsed?

Sügisel on mõnikord väga selged ööd ja siis võiks vaadata taevasse, kas on virmalisi.